

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เรื่องของเราคือเรื่องของความรู้สึก เรื่องใจใจ เรื่องใจของเราเวลานั้นสุขมันทุกข์ อันนี้มันสุขมันทุกข์ เห็นไหม คุณ ใจอยู่ในร่างกายนี้ แล้วเรื่องของโลกคือเรื่องของ ประเทศชาติ เราอยู่ในประเทศชาติเราก็ต้องรับผิดชอบไปตามประเทศชาติ เพียงแต่ว่าเรา จะมีจุดยืนอย่างไร เราจะแก้ไขอย่างไรในเรื่องอย่างนั้น ถ้าเรามีความสามารถเราก็ทำได้ ถ้าเราไม่มีความสามารถ เราก็ทำประสาเรา นี่คือมุมมอง มุมมองคือผลใจ

คุณ เวลาเราทำกัน เห็นไหม เรื่องของโลกนี่ปัจเจกเครื่องอาศัย เราพยายามหาปัจจัย เครื่องอาศัยสำหรับดำรงชีวิตเรา แต่เราลืมไปไง ปัจจัยเครื่องอาศัยมันจะเป็นประโยชน์ ได้ต่อเมื่อเราใช้สอยมันนะ ถ้าเราไม่ได้ใช้สอยปัจจัย ๔ มันเป็นเรื่องของวัตถุ มันก็อยู่กับ โลกนี้ ปัจจัยเครื่องอาศัยใครเป็นคนอาศัยมัน ก็คือเรา แล้วเราคืออะไร? เราคือใจ นี่ก็ เหมือนกัน ในเมื่อมีเรา เราไปใช้ปัจจัยเครื่องอาศัยเท่านั้น นี่ปัจจัยเครื่องอาศัยมันก็เพื่อ ดำรงชีวิตใช้ใหม่

แต่เรื่องของผลของมัน ผลของสุขผลของทุกข์มันอยู่ที่ใจ ปัจจัยเครื่องอาศัย คุณดู คนทุกข์คนยากก็อยากจะใช้อาศัยให้มันพอไป แต่คนที่เขาอยู่กับโลกมานี่เขาใช้พอ ประทับชีวิตนะ พอประทับชีวิตไป เพราะอะไร? เพราะสิ่งนั้นถ้าเราใช้มากเกินไป มันจะ เป็นโทษกับร่างกาย ถ้าเราใช้ให้พอประมาณ มันจะเป็นประโยชน์กับร่างกาย ถ้าเราใช้พอ เพื่อเป็นเครื่องดำรงชีวิต

คุณก็สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระสิ โลกนี้เขากินเพื่อกาม เพื่อเกียรติ เพื่อลาภยศของเขา สมณะนี่เขากินเพื่อดำรงชีวิต เห็นไหม การกินของเราไม่ได้กินเป็น ภาระรุงรัง คุณดูคนที่เขามีเกียรติและศักดิ์ศรี เขากินอาหารข้างถนนไม่ได้นะ เขาต้องไป กินในร้านอาหารของเขา เพราะอะไร? เพราะเขามีเกียรติ เขาลดเกียรติของเขาลงมาไม่ได้

แต่ของเรา เห็นไหม ของเราเพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตอะไร เลี้ยงชีพด้วยปลีแข็ง เวลาออกไปบิณฑบาตขึ้นมาเนี่ย ดำรงชีวิตไปอย่างนั้น ถ้าเราดำรงชีวิตของเราเพื่ออะไร? เพื่อให้หัวใจดวงนี้มันมีความสุขไง มันไม่เป็นภาระรุงรังนะ เวลาเราทุกข์เรายาก เราอยากจะสะสม เราต้องมีคลังต้องมีอะไรเพื่อจะสะสมอาหารนั้นไว้ แต่เรื่องการสะสม ต้องไปดูแลมัน ต้องไปรักษามัน มันเป็นภาระมาก

แต่ถ้าเรามีเฉพาะปากเฉพาะท้อง คุณใช้เวลาเราออกธุดงค์ไป บริหาร ๘ ออกธุดงค์ไป นี่ชีวิตนี้ฝากไว้กับสิ่งที่ธรรมะ จะมีหรือไม่มีอยู่ที่กรรม อยู่ที่การกระทำของเรา ดูพระสิวลีมีบุญคุณศลดมาก ไปที่ไหนมีแต่ลาภสักการะมหาศาลเลย พระบางองค์มันไป เห็นไหม มันทุกข์มันยาก อย่างนี้มันอยู่ที่การกระทำของเรา เราออกไป เห็นไหม เราออกไป บิณฑบาต ผิดกาลผิดเวลาเขาก็ไม่ได้ใส่บาตรให้เราอยู่แล้ว แต่ถ้าเราไปเขาถูกคิด เขาจงใจมาใส่บาตรกับพระองค์นั้น นี่คือการกระทำ การกระทำสิ่งนั้นมา เราถึงฝากไว้กับการกระทำของเรา เราไม่ใช่ไปกักตุนสิ่งใดๆไว้

เวลาเราออกธุดงค์ ออกหาสังฆกรรมในหัวใจของเราใจ เวลาเราออกธุดงค์นะ ธุดงค์ไปเพื่ออะไร? เพื่อไปหาใจนะ ทั้งๆ ที่ใจอยู่ในร่างกายเรานี้ แต่เราหาไม่เจอ ต้องออกธุดงค์ ต้องออกไป เหมือนกับอะไรนะ นี่เขากล่าวว่า “เขาก็เป็นคนดีแล้ว เขาก็ปล่อยวาง แล้วทำไมเขาต้องมาประพฤติปฏิบัติให้ยุ่งยากไปอีก”

นี่ความคิดของโลกเป็นอย่างนั้นไง เขาไม่ได้แสวงหา เขาไม่ได้ทำอะไรๆ เลย แล้วเขาบอกเขาปล่อยวาง การปล่อยวางแบบนี้ปล่อยวางแบบกิเลสใจ กิเลสมันพาให้ปล่อยวาง มันว่าสิ่งนั้นปล่อยวาง ทั้งๆ ที่กิเลสมันซ่อนอยู่ในหัวใจนั้นนะ มันเหมือนกับน้ำเสีย น้ำเสียเขาไม่ได้ทำการบำบัดน้ำเสีย มันจะเป็นน้ำสะอาดมาได้ยังไง? มันปล่อยวางอยู่ มันก็นิ่งของมันอยู่อย่างนั้น แต่มันนิ่งโดยน้ำเสีย สิ่งนั้นมันไม่เป็นประโยชน์เลย แต่ถ้าเราบำบัดน้ำเสียขึ้นมาให้เป็นน้ำสะอาดขึ้นมา น้ำสะอาดมันจะเป็นประโยชน์มหาศาลเลย

นี่ก็เหมือนกัน ความว่าง ที่ว่าเขาบอก ว่างๆ ก็สบายอยู่แล้ว เขาไม่ต้องทำอะไร นี่ กิเลสมันหลอก กิเลสมันต้องการ พญามารมันต้องการพื้นที่ ต้องการที่อาศัยของมัน เพราะกิเลสมันอยู่บนหัวใจของสัตว์โลกนะ มันอยู่ในหัวใจของสัตว์ สัตว์เดรัจฉาน สัตว์

มนุษย์ สัตว์เทวดา สัตว์อินทร์ สัตว์พรหม นี่กิเลสมันอยู่บนหัวใจของสัตว์โลก ถ้ามันอยู่ในหัวใจของสัตว์โลก มันก็ต้องเอาสิ่งนี้เป็นที่อาศัยของมันใช่ไหม

แล้วเวลาธรรมะนี้ว่างแล้วๆ ว่างแล้วเราก็ตัดใจใหม่ เราก็เชื่อกิเลสว่าสิ่งนี้เราว่างแล้ว เราพอใจแล้ว นี่มันยังพาเกิดพาทาย แต่ถ้าเรามีความสงบของเรา เราทำคำบริกรรมของเราเห็นใหม่

นี่เขาภาวนามา เขาบอกว่าเขาจิตไปเฉยๆ นี่นามรูป จิตเขาเฉยๆ แล้วก็ใช้อย่างนี้ไปหลายๆ ปีเลย หลายๆ ปี

เราบอก นี่ก็มันปล่อยวางอย่างนี้มันเป็นมิจฉาสมาธิ สัมมาสมาธิก็ได้ มิจฉาสมาธิก็ได้ ถ้ามันปล่อยวางอยู่ มันแช่อยู่ มันไปไหนไม่ได้เพราะอะไร? เพราะมันไม่ได้มีการกำจัดการหมุนเวียนของออกซิเจนเข้าไปในน้ำนั้น

ถ้าคำว่าออกซิเจนในน้ำนั้นมันคืออะไร? มันคือคำบริกรรมไง พุทโธก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ มันต้องมีการไหลเวียน ต้องมีการบำบัดมัน ถ้าบำบัดขึ้นมาจากความว่างๆ ที่ว่ากิเลสมันพาว้าง ถ้ามันเป็นธรรมพาว้างนะ เป็นสัมมาสมาธินะ มันจะมีสติสัมปชัญญะ สติมันจะมีพร้อมไป มันจะมีความสุขของมันตลอดไป มันจะมีความรู้สึกของมันตลอดไป ไม่ใช่ว่างๆ แช่ไว้นะ แช่ไว้ว่างๆ นะ แต่จริงๆ แล้วมันขัดเคืองใจนะ กิเลสอย่างละเอียดมันขัดข้องในหัวใจ หัวใจนี้มันขัดข้อง ว่างก็ว่างอยู่ มันก็อย่างนี้แล้วทำอย่างไร? เออมานี้ มันขัดมันข้อง มันขัดข้องในหัวใจตลอดไป นี่มันคืออะไร? นี่มันคือนิเวศน์ใจ คือความลึกลับสงสัย คือความไม่รู้สิ่งใดๆ เลย

อวิชา อวิชารู้แต่ไม่รู้ตามความเป็นจริง รู้ๆ อยู่ แต่รู้อะไรก็ไม่รู้ นี่สิ่งนี้มันแช่ไว้ถึงบอกว่าต้องมีคำบริกรรม แต่เขาบอกว่าคำบริกรรมนี้มันไม่มีประโยชน์ เพราะมันไม่ใช่ปัญญา เราใช้ปัญญาออกไป แล้วนี่เราพิจารณาของเราเป็นปัญญา ปัญญาอย่างนี้ปัญญาแบบโลกๆ ปัญญาแบบโลกีย์ปัญญา ปัญญาแบบสังคัม ปัญญาแบบกิเลสพาใช้

ถ้ากิเลสพาใช้ล่ะ คุณคิดว่าเขามีปัญญา คุณเขาโง่กินกันนะ เขาใช้อะไร เขาไม่ใช้ปัญญาหรือ เขาใช้วิธีการของเขา เห็นใหม่ ปัญหานี้มันมาทำลายตัวเองไง ทำลายตัวเอง

ให้เป็นโทษ ทำลายตนเองให้เอาเปรียบเขา สังคมนี้มันเป็นบาปอกุศล มันไม่เป็นบุญกุศล
 หรือ ถ้าเป็นปัญญาละ ดูปัญญาของเรา เห็นไหม

ดูสิ รัฐบาลของเราแต่ละบุคคลในโลกนี้ เขาทำไว้เพื่อโลก เขาแบกรับภาระของ
 โลก เขาอุหนุนรุ่นหลังว่าเขาจะได้ประโยชน์อะไรไป เขาเองเขาไม่ได้ประโยชน์ เขาใช้
 ปัญญาเหมือนกัน ปัญญาเพื่อสังคมโลก ปัญญาเพื่อสิ่งที่มนุษยชาติจะได้อาศัยสิ่งที่เขา
 คิดค้นขึ้นมา อันนี้เป็นประโยชน์ของเขา นี่คือปัญญาทางโลกนะ ปัญญาทางโลกคือว่ามัน
 เป็นปัญญาหายๆ ใจ มันย่อยสลายเข้ามาเป็นปัญญาละเอียดไม่ได้

ถ้ามันจะย่อยสลายเข้ามาเป็นปัญญาละเอียด เห็นไหม ดูอย่างขั้น ๕ รูป
 เวทนา สังขาร วิญญาณ สัญญาคือความจำได้หมายรู้ สังขารคือความคิดความปรุงความ
 แต่ง นี่มันเป็นเรื่องของสัญชาตญาณของมนุษย์ สัญชาตญาณของการสื่อสารกัน สิ่งนี้มัน
 เป็นเรื่องของโลก เป็นเรื่องของการสื่อสารกันในโลกมนุษย์ เป็นโลกีย์ปัญญา แต่ถ้า
 อวิชาปัจจยา สังขารา สังขาราปัจจยา วิญญาณัง มันก็เป็นสังขารอันหนึ่ง แต่สังขารนี้มัน
 ละเอียดเพราะอะไร? เพราะมันเป็นปัจจยาการ มันเป็นวงในใจ เช่น เราจะสื่อสารสิ่งใด
 เราต้องสั่งการก่อนใจใหม่ สั่งการแล้วก็ออกไปตามสื่อสารมวลชนต่างๆ จะแพร่กระจาย
 ข่าวดูออกไป

นี่ก็เหมือนกัน ความคิดของใจ อวิชาปัจจยา สังขารา สังขาราปัจจยา วิญญาณัง
 มันเป็นปัจจยาการของมัน ถ้าปัจจยาการของมันมันมีความอยากอะไร มันก็เคลื่อนไหว
 ออกไป มันก็เสวยอารมณ์ เสวยออกมามันก็เป็นขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร
 วิญญาณ มันก็สื่อสารออกมา แล้วเราก็อยู่กันแบบเปลือกๆ อย่างนี้ อย่างนี้ถ้าเราตั้งใจขึ้นมา มี
 สติขึ้นมา สิ่งนี้สงบเข้ามา.. สงบเข้ามา.. มันก็เป็นสัมมาสมาธิใจ คือมันมีสิ่งที่เป็นความ
 วางที่มันจะโน้มไปวิปัสสนา มันมีกำลังของมัน แล้วปัญญาอย่างละเอียดมันจะเกิดอย่าง
 นี้ นี่ปัญญาอย่างละเอียดที่ย่อยสลายเป็นปัญญาละเอียด ปัญญาแก้กิเลส

สิ่งนี้มันไม่มองกัน มันไม่เข้าใจกัน มันถึงเอาแต่ธรรมะหายๆ มา แล้วก็มาฟาด
 ฟันกัน เวลาเกิดมานี้มีขวานกันคนละเล่มคือปาก เอาปากถากถางกัน เอาปากโต้แย้งกัน
 เอาปาก...แต่ถ้าเอาหัวใจละ เอาความรู้สึกย้อนกลับมาในหัวใจ สิ่งนี้มันเป็นปัญญาจาก
 ภายใน มันแก้กิเลสอย่างนี้ไง นี่ที่ว่าละเอียด เห็นไหม

คุณิเรมออกไปข้างนอก ปัจจัยเครื่องอาศัยมันก็อาศัยของร่างกาย แล้วนี่ความสุขของจิตละ ความสุขนี้วิญญาณ วิญญาณาหาร ความรู้สึกเป็นอาหารของใจ ความรู้สึกนะ ความสุขความทุกข์เป็นเวทนา เป็นขันธ มันเป็นความรู้สึกอันหนึ่ง ไม่ใช่ตัวใจ มันเกิดมันดับอยู่ แล้วมันเป็นอาหารของใจ ถ้าอาหารนี้อาหารที่มันเป็นประโยชน์อาหารที่เป็นสัมมาทิฎฐิ อาหารที่เป็นความถูกต้อง

ปัญญาอย่างนี้มันจะย้อนกลับมา รักษาใจดวงนี้ขึ้นมาได้ แล้วคนนั้นจะเป็นคนหนึ่งที่ คนที่รู้เท่าความคิดของตัวเอง สิ่งใดๆ ที่เขาจะมาหลอกหลวงเรา มันจะเป็นไปไม่ได้ เพราะเขาจะมาหลอกหลวงเราไม่ได้ ถ้าเป็นความจริงเราก็รับรู้ไปกับเขา นี่เรื่องของโลก นี้ที่ว่าคนที่เข้าใจโลก เราจะช่วยโลกขนาดไหน เราจะปัญญาขนาดไหน

ในเมื่อสังคมเป็นอย่างนั้น เราอยู่ในสังคมนี เกิดมานี่ผลของวิญญะ การเกิดและการตายเป็นผลของวิญญะ คนสร้างเวรสร้างกรรมมาด้วยกันมันจะเกิดในยุคในคราวเดียวกัน ยุคคราวเดียวกันมันเป็นผลของวิญญะ เป็นผลของการเกิด อย่างเช่นสวนผลไม้เราปลูกเป็นสวนๆ ไป สวนนี้ปลูกมะม่วง มันจะเกิดในรุ่นเดียวกัน เพราะคนปลูก เราไปปลูกมันเป็นสวนของเรา เราแยกเป็นโซนๆ โซนนี้เป็นผลชนิดนี้ๆ แล้วบำรุงรักษา

“กรรม” เป็นเจ้าของสวน กรรมคือตัวเรา กรรมคือตัวจิต จิตนี้มันปลูกขึ้นมาเห็นใหม่ แล้ววาระมันไปเกิด.. เกิดในวิญญะ เกิดในวาระ เราเกิดในสวนนั้นๆๆ สวนนั้นมันมีประโยชน์อย่างนี้ เกิดขึ้นมาแล้วในสวนนั้น ผลไม้ในโลกเขาขาดแคลน ผลไม้เรานี้มีน้อย จะมีราคามาก เราจะได้กำไรมาก

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดมาในยุคใดส่วนใด สังคมร่มเย็นเป็นสุข สังคมทุกข์ยากมาก ทุกข์ยากแค้นร้อน อย่างนี้มันอยู่ที่การเกิด เห็นไหม การเกิด กรรมพาเกิด แล้วเกิดมานี่ผลของวิญญะ แล้วเราเกิดมาเจอสถานะแบบนี้เราก็ต้องเข้าใจ ถ้าเราเข้าใจสิ่งนั้น นี่ผลของวิญญะ แล้วเราเกิดมาสถานะแบบนี้ แล้วประโยชน์ละ ประโยชน์น้อยๆ เราจะทำสวนของเรา เราจะรักษาโคนต้น เราจะรดน้ำของเรา นี่ก็เรื่องอีกอย่างหนึ่ง เราจะดูแลของเรา เราจะทำของเรา มันเป็นของเขาละ มันเป็นจังหวะ มันเป็นโอกาส โอกาสที่ว่าขณะที่เรารดน้ำต้นไม้ เรายุติของเรา ผลยังไม่ออก เราจะเอาอะไรไปขายเขา เราจะได้

ประโยชน์อะไรขึ้นมา ขนาดที่ว่าเรามีลูกมีหลาน ลูกหลานมาเยี่ยมมาเยือนเรานี่ ผลไม้ดก เต็มต้นเลย ลูกหลานมาเก็บกินผลไม้ นั่น มีแต่ความสุขมหาศาลเลย

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดมาในสังกมใด สังคมนั้นมีผลไหม สังคมนั้นมีประโยชน์กับเราไหม เราเกิดมาทุกข์ยากขนาดไหน เกิดมามีคุณงามความดีขนาดไหน นี่สังกมภายนอกนะ แล้วสังกมในหัวใจละ อเสวนา จ พาลานํ ปณฺฑิตานญจ เสวนา เห็นไหม ไม่คบคนพาล คบคนพาล เราว่าเราคบเพื่อน คบคนพาล สังกมเป็นคนพาล สังกมเป็นคนไม่ดี สังกมอย่างนั้น เราก็คบไป แต่นั่นมันเป็นผลของวิญญูะ มันเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

แต่พาลในหัวใจละ เราไม่มีเวลา เราทำคุณงามความดีไม่ได้ คุณิเราเกิดมาเราทุกข์ มันยาก เขาเกิดมามีความสุขความเจริญ ทำไมเขาเป็นอย่างนั้น อันนี้มันเป็นผลการกระทำของเขา นี่ๆ พาล มันพาลแล้ว มันพาลให้ใจเราเดือดร้อน พาลใจเราไม่ยอมรับสิ่งต่างๆ เราเกิดมาแล้วมันเป็นอย่างนี้ เราไม่ยอมรับสิ่งต่างๆ เราโต้แย้ง มันจะสร้างกรรมไปข้างหน้าละ

ถ้าคบบัณฑิตละ คบบัณฑิต เห็นไหม กรรมพาทเกิด เราเกิดมาเป็นมนุษย์แสนประเสริฐ เพราะอะไร? เราเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วมีกายกับใจ เราทำคุณงามความดีก็เป็นเรื่องของโลก ถ้าเราทำวิปัสสนาของเราขึ้นมาเป็นผลงานของเรา จะนั่งอยู่โคนไม้ เขาอยู่บนหอบปราสาท เขาจะร่ำรวยขนาดไหน เขาไม่ได้ทำบุญกุศลของเขาเลย เขาก็เกิดมาเสียชีวิตเกิด

เราเกิดมาทุกข์จนเจ็บใจขนาดไหน ถ้าเราเกิดมาแล้วเราหากินปัจจัยเครื่องอาศัยตามประสาเรา แล้วเราพยายามทำความสงบของเราขึ้นมา เราอยู่โคนต้นไม้ เราทำความสงบของเรา แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ที่อยู่โคนต้นโพธิ์เลย เห็นไหม นี่คบบัณฑิต บัณฑิตจะทำให้เราไม่เดือดร้อน บัณฑิตจะทำให้เราไม่ไปโต้แย้งกับใคร สังกมก็ส่วนสังกมสิ เราก็คือเราสิ ในเมื่อหัวใจเรานี้ โลกของเรา

โลกทัศน์ภายใน เห็นไหม ภายในมันเกิดขึ้นมาแล้ว คบบัณฑิตแล้วบัณฑิตพาไปไหนละ บัณฑิตพาไปหาผล ผลการเกิดขึ้นมาอยากให้เรา มีความสงบร่มเย็นของใจ เราจะไม่ เป็นสิ่งที่ เป็นปัญหาของสังกมเลย เราจะเป็นคนดี คนดีเพราะอะไร? เพราะในเรื่องสังกม เราคบบัณฑิตในหัวใจเราดี หัวใจเราเป็นบัณฑิต หัวใจเรารู้จักความรู้สึกของเรา รู้จาก

หัวใจของเรา แล้วเราจะไปเบียดเบียนคนอื่นได้อย่างไร ในเมื่อ อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ใจของเราเป็นใจที่ดี หลักฐานของใจเป็นคนที่ดี บัณฑิตที่ดีในใจของเรา มันรู้เท่ารู้ทันไปหมดเห็นไหม จากใจดวงหนึ่งให้อีกใจดวงหนึ่ง ถ้าใจดวงนี้เข้าใจสภาวะจากภายในหัวใจนี้ ทำไมมันจะสอนใครไม่ได้ มันสอนใครได้ทั้งนั้นแหละ จากใจดวงนี้

ถ้าคบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล ผลคือความสุขสงบร่มเย็นในหัวใจ ถ้าสงบร่มเย็นในหัวใจมาจากไหนละ มาจากการกระทำทั้งหมดนะ ต้องมีกรรม ต้องมีมรรค ญาณ ต้องมีมรรคนะ มรรคแบบหยาบๆ มรรคของคฤหัสถ์ เห็นไหม การเลี้ยงชีพชอบ งานชอบ แต่มรรคของใจ ความคิดนี้เลี้ยงใจชอบ ดีชอบ นี่มันจะละเอียดขึ้นมา ถ้ามีมรรคอย่างนี้เกิดขึ้นมา ต้องมีการกระทำ ต้องมีกรรม

ถึงบอกต้องมีการกระทำ ไม่ใช่ไปแช่อยู่นะ อยู่เฉยๆ นี่เป็นความว่าง...ว่างแบบนั้นว่างแบบกิเลสหลุด ว่างแบบกิเลสอ้าง กิเลสเป็นหมาบ้า แล้วมันกัศกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมของมัน เห็นไหม แต่ถ้าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันต้องมีการเคลื่อนไหว ต้องมีการกระทำ

พระต้องออกธุดงค์ พระต้องออกรักษา ออกค้นคว้าหาใจของตัว ทั้งๆ ที่ใจอยู่กับร่างกายนี้แต่ไม่เคยเจอ หาไม่ได้ ต้องออกธุดงค์เพื่อให้มันทุกข์มันยาก เหมือนกับของที่เราซ่อนไว้ นี่คู่มืออย่างของที่อยู่ในตู้เซฟ ต้องเปิดตู้เซฟต้องเอาของนั้นออกมา ออกมาแก้ไข ออกมาชำระ

นี่ก็เหมือนกัน ความรู้สึก กิเลสมันอยู่ในหัวใจ ต้องจับตัวใจให้ได้แล้วเปิดหัวใจออกมา อะไรมันสะสมอยู่ในหัวใจ หัวใจมันพาเราทุกข์มันยากอยู่ที่นี่ มันคืออะไร? ชำระอย่างนี้ ธรรมแสนประเสริฐเลย มรรคญาณ สิ่งที่เป็นมรรคเป็นอริยสัจนี้สุดยอด สุดยอด แต่มันเป็นความละเอียด มันต้องมีคนรู้แจ้ง ถ้ารู้แจ้งมันจะพากันไปในสิ่งที่ดี พากันไปหาเรื่องของหัวใจของตัว แล้วจะเป็นประโยชน์อย่างละเอียด ประโยชน์จากในหัวใจ ถ้าหัวใจร่มเย็น

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระอานนท่เสียอกเสียใจมาก “ดวงตาของโลกดับแล้ว” ถ้าสิ่งนี้มันจะเป็นดวงตาของโลก มันจะเป็นสิ่งที่สังคม

เป็นที่พึ่งอาศัย มันจะเป็นหลักของสังคมไง หลักของสังคมนี้ผู้นำ ผู้นำนี้เกิดขึ้นมาได้
อย่างไร? ผู้นำจะเกิดขึ้นมาจากจิตนี้มันสะสมบุญญาธิการของมันมา ถ้าจิตไม่สะสม
บุญญาธิการของมันมา สิ่งที่เราเทศน์ว่าการมานี้ สิ่งที่มีความนึกคิดขึ้นมาจากปัญญาที่ย้อน
จากภายใน มันจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร?

เรามีแต่คิดจะออกไปข้างนอก คิดแต่จะเอาสติ เอาเรื่องของโลก เอาโลกีย์ปัญญา
ปัญญาอย่างนั้นเอามาเทียบเคียงกัน ใครจำได้มาก ใครรู้มาก สติอันนั้นเอามาคุยอวดกัน
แต่สตินี้มาคุยอวดกัน มันก็มีสิ่งที่มันเป็นข้อมูลข่าวสาร

แต่เรื่องจากภายใน เรื่องจากประสบการณ์ตรงอย่างนี้ มันจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร
สิ่งที่จะสะสมมาต้องสร้างบุญญาธิการมา มันถึงมีบุญญาธิการอย่างนี้ พละ ๕ พละคือ
ฐานของใจ คือสิ่งที่ย้อนกลับเข้ามา เหมือนของที่ละเอียดอ่อนมาก คุณติอย่างเชื้อโรคเห็น
ไหม เขาต้องใช้กล้องจุลทรรศน์เขาถึงจะเห็นได้ของเขา นี่เขาต้องใช้กล้องส่อง ตานี้มอง
ไม่เห็นว่าเป็นเชื้อโรคเป็นอย่างไร แต่ถ้าเข้ากล้องจุลทรรศน์มันจะเห็นของมันเลย

นี่ก็เหมือนกัน ความคิดอย่างหยาบๆ ว่าเป็นสัญญา เป็นกอง เป็นขันท์ เรายังหา
ไม่ได้เลย เวลาเราเกิดขึ้นมาเป็นงานะ ไม่ใช่เรา ความคิดนี้เกิดดับเป็นแขกจรมา เราก็จับ
มันไม่ได้ เราก็อหามันไม่เจอ แล้วความคิดอย่างละเอียด ตัวพลังงานของจิต ตัววิชาปัจจุ
ยา สังขารา มันเป็นปัจจุอาการ มันไม่ใช่เป็นกอง เป็นขันท์ ที่มันส่งต่อกัน มันถึงสวอย
อารมณ์ไง

คุณติ คุณแม่แต่ตัวจิตมันสวอยความคิด สวอยอารมณ์ มันยังเป็นชั้นเป็นตอนออกมา
แล้วปัญญามันละเอียดเข้าไปอย่างนี้ มันอยู่ที่การฝึกฝนของเรา ถ้าฝึกฝนอย่างนี้ ปัญญา
อย่างนี้เกิดขึ้นมา มันถึงบอกว่าคนเหมือนกับทางโลกเลย ทางโลก เห็นไหม คุณชมรม
ต่างๆ ชมรมที่เขาเล่นกัน เล่นต่างๆ เขาก็รักสงวนของเขา เขาคูยกันรู้เรื่องนะ แต่ถ้าคนที่
ไม่สนใจก็แบบว่าสิ่งนั้นไม่มีค่าเลย

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราไม่สนใจความรู้สึกของเราเลย เราไม่ได้สนใจความคิด
ของเราเลย ไม่สนใจความสุขความทุกข์ในหัวใจของเราเลย เราไปมองแต่ปัจจัยเครื่อง
อาศัย ว่านี่เราจะมีความสุขมากถ้าเราได้สิ่งนั้นๆ มาตอบสนองร่างกายของเรา เราไปมอง
แต่เรื่องหยาบๆ แต่เรื่องสิ่งที่ละเอียดในหัวใจเราจับไม่ได้ เพราะอะไรล่ะ? เพราะบุญญาธิ

การไม่ได้สร้างอย่างนี้มา มันไม่ได้ถูกคิดขึ้นมา แต่มันฝึกได้นะ ฝึกได้ด้วยการกระทำ ฝึกได้ด้วยความระลึกถึงของเรา ระลึกถึงแล้วย้อนกลับเข้ามา

สิ่งที่เราอยู่กันนี้ปัจจัยเครื่องอาศัย มันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยจริงๆ เราจะไม่มีปัญหากันเลย เรื่องสิ่งที่ยองหยาบๆ เราจะจนเจือกันเพราะอะไร? โทษนะ เราอดอาหารยังได้เลย เราไม่กินยังได้เลย แล้วเวลาสิ่งที่เขาต้องการให้เขาไปเพื่ออะไร เพื่อเราได้สิ่งที่สละออกไป เห็นไหม

ถ้าเราสละข้างนอก มันก็เท่ากับสละข้างใน เพราะอะไร? เพื่อสละทิฏฐิमानะ สละกิเลสออกไป นี่มันไม่มีใครรู้เลยว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสละทานๆ เป็นประโยชน์มหาศาลขนาดไหน แต่มันสละด้วยหัวใจหรือเปล่า หรือไปสละเป็นประเพณี สละเป็นหยาบๆ ไป ถ้ามันสละด้วยหัวใจมันก็สละตระหนี่ออกไป เห็นไหม สิ่งนี้สังคัมก็จรรวมเย็นเป็นสุข แล้วเราก็รุ่มเย็นเป็นสุข แล้วโอกาสในการประพฤติกปฏิบัติดีเพราะอะไร? เพราะจิตไม่กระทบกระเทือนกัน

ในเมื่อไม่กระทบกระเทือนกัน มันก็ไม่มีพลังงาน ไม่มีพลังงานการทำความสงบ มันก็ง่าย แต่การไม่มีพลังมากระทบกระเทือนกัน พลังงานมันเกิดแล้ว..พลังงานมันเกิดแล้ว.. คือว่าจิตเสวยอารมณ์ อารมณ์เป็นโทษะ โมหะ ก็แล้วแต่พลังงานมันเกิด ต้องไประงับก่อน เหมือนไฟลุกแล้วเราต้องดับไฟให้ได้ เราต้องเอาน้ำมาสาดมัน ต้องหาอะไรมาสาดมัน กว่าไฟจะดับ กว่าจะทำความสะดวกได้ แล้วเราก็มานั่งภาวนา

ถ้าเห็นคุณค่าประโยชน์อย่างนี้ ความคิดอันละเอียดอย่างนี้ ทั้งๆ ที่ไม่มีอะไรเลยนะ ไม่มีการทำอะไรเลยนะ แต่ความคิดมันเป็นอย่างนี้ แล้วปัญญามันได้เข้าไปอย่างนี้ สิ่งนี้มันเกิดจากความคิดจากภายใน พละ พละคือพลังงานของใจ ใจมีพละมีพลัง มันก็เป็นผู้นำ มันก็เห็นคุณเห็นโทษ แล้วมันก็เห็นคุณเห็นโทษจากหัวใจของเรา แล้วจากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง สังคัมมันก็รุ่มเย็นเป็นสุข

เราสร้างสมบุญญานุการของเราไป ใครจะเชื่อไม่เชื่อเรื่องของเขา ถ้าพูดไปอย่างนี้ เขาบอกว่าป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ พูดไปไร้สาระ นี่เป็นความคิดเห็นใหม่ ว่าจิตใจหยาบๆ เป็นอย่างนั้น ถ้าจิตใจละเอียดยิ่งพูดมาอย่างนั้น เอ๊ะ! พูดมาได้อย่างไร? เอามา

จากไหน? นี่มันเกิดมาจากใจ อยู่ที่มูมมอง อยู่ที่จริตนิสัย อยู่ที่อำนาจวาสนา เราเกิดมามี
อำนาจวาสนาขนาดไหน เราก็ฝึกฝนของเราไป แล้วจะเป็นสมบัติของเรา เอวัง